

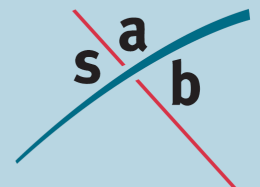
Flora- en faunaraapportage

Nader onderzoek vleermuizen Amsterdam, Wibautstraat

Gemeente Amsterdam

Datum: 20 september 2016

Projectnummer: 150155

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
2	Wettelijk kader	5
2.1	Wettelijke bescherming vleermuizen	5
2.2	Soortenstandaard vleermuizen	7
2.3	Zorgplicht	7
3	Ecologie van vleermuizen	8
3.1	Verblijfplaats	8
3.2	Vliegroutes	9
3.3	Foerageergebied	9
3.4	Jaarcyclus vleermuizen	9
4	Onderzoekmethodiek	10
5	Resultaten	12
5.1	Onderzoeksomstandigheden	12
5.2	Resultaten veldonderzoek	12
5.3	Overige soorten	15
6	Conclusie en advies	16
6.1	Conclusie	16
6.2	Advies	16

Bijlage 1: geraadpleegde literatuur

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

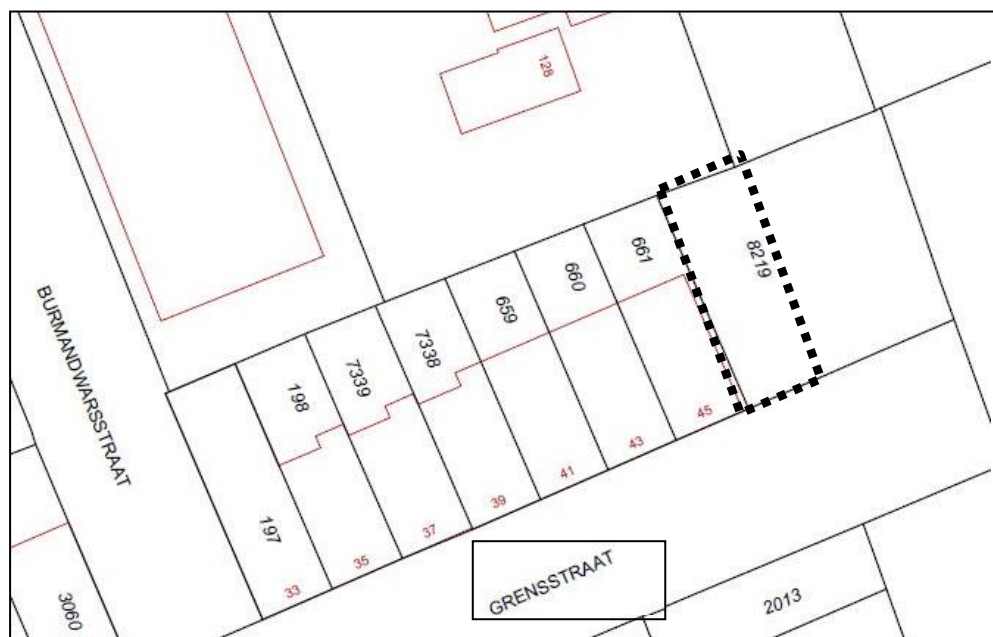
De locatie “Thonik” vormt een onderdeel van ontwikkelingsopgaven in stadsdeel Oost van de gemeente Amsterdam. Het plan betreft de realisatie van een nieuw multifunctioneel gebouw op de locatie Wibautstraat 130. Hiervoor is een nieuw bestemmingsplan in voorbereiding.

Ten einde de haalbaarheid van het bestemmingsplan in relatie tot het aspect flora en fauna aan te tonen, is door SAB in januari 2016 een quick scan flora en fauna opgesteld. Uit deze quick scan blijkt dat de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouw-bewonende vleermuizen in het plangebied op voorhand niet kon worden uitgesloten. Hierdoor is op voorhand niet uit te sluiten dat met het voorgenomen plan verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Derhalve is nader onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied uitgevoerd, om zekerheid te krijgen over de aan- of afwezigheid hiervan. Voorliggend rapport zet de bevindingen van dit onderzoek uiteen.

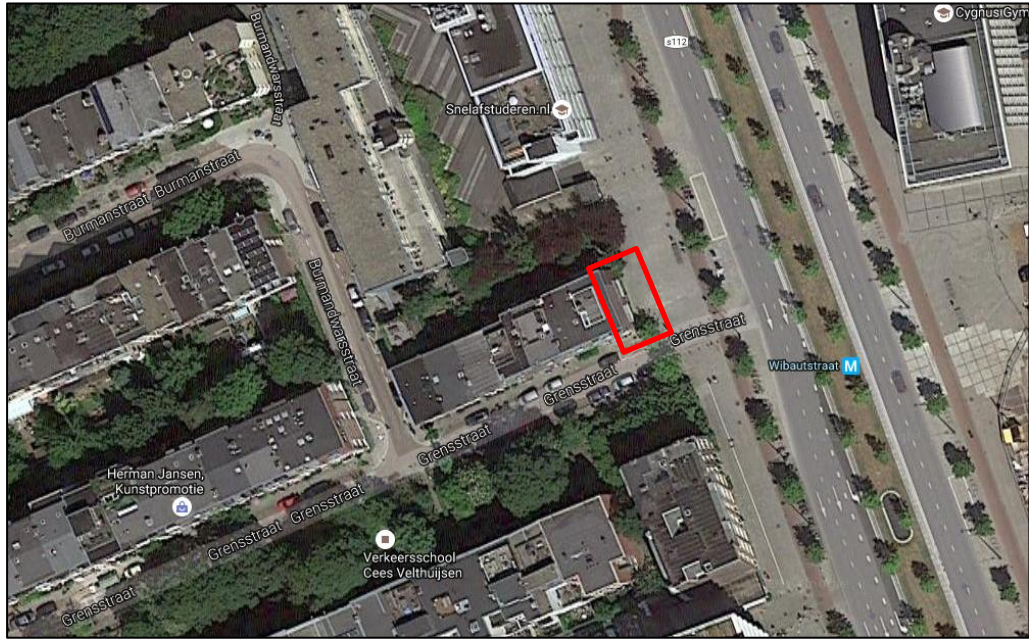
1.2 Plangebied

1.2.1 Huidige situatie

Het plangebied betreft de nieuwbouwlocatie “Thonik” aan de Wibautstraat 130 op de noordelijke hoek Grensstraat – Wibautstraat (zie navolgende afbeelding). Tot 1966 stonden op deze locatie twee woningen (Grensstraat 47 en 49). In de huidige situatie zijn de gronden van het plangebied onbebouwd en maken ze deel uit van de openbare ruimte. De kop van de bebouwing in de Grensstraat is een blinde gevel. Deze gevel is voorzien van gevelbetimmering.

Plangebied (globaal, zwart omkaderd), gelegen op de grens van de Wibautstraat en de Weesperstraat.

Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) op een luchtfoto. Bron: Google Maps. Bewerking: SAB.

1.2.2 Toekomstige situatie

Het plan beoogt de bebouwing van de Grensstraat af te maken met een bouwblok ter plaatse van de ooit gesloopte panden nr. 47 en 49. De bestemming van het plan kent doelbewust een grote mate van vrijheid, zodanig dat creatieve bedrijvigheid, en wonen, op alle verdiepingen mogelijk is. Navolgende afbeelding geeft een impressie van het plangebied in de nieuwe situatie.

Impressie van het plangebied in de toekomstige situatie.

2 Wettelijk kader

2.1 Wettelijke bescherming vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c van de Flora- en faunawet (Ff-wet) en zijn opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat vleermuissoorten vermeld staan op de zogenaamde Tabel 3. Door deze bescherming dient bij ruimtelijke ontwikkelingen te worden bepaald of er met het voornemen sprake is van een overtreding van de verbodsbepalingen (artikel 9, artikel 10, artikel 11, artikel 13) uit de Flora- en faunawet. Bij de beoordeling van ontheffingsaanvragen voor deze soortgroep geldt de uitgebreide toets.

Het is verboden:

- vleermuizen te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9);
- vleermuizen opzettelijk te verontrusten (artikel 10);
- voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen te beschadigen, te vernielen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11);
- vleermuizen te vervoeren of onder zich te hebben (artikel 13).

Tot de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen worden ook de foerageergebieden en vliegroutes gerekend mits deze van essentieel belang zijn.

Een foerageergebied is van essentieel belang voor het functioneren van de verblijfplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om de eventuele aantasting ervan op te vangen. Een vliegroute is essentieel wanneer er geen goede alternatieve vliegroute is om vanuit de verblijfplaats het betreffende foerageergebied te bereiken dan wel dat er wel een alternatieve vliegroute is, maar het gebruik hiervan, vergeleken met de originele vliegroute, teveel energie kost (te ver omvliegen of te onbeschut).

Wanneer een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van (het leefgebied van) beschermde soorten, kan het project of handeling in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Indien na het treffen van mitigerende maatregelen overtreding van één of meer verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet niet kan worden uitgesloten, is een ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet van het Ministerie van Economische Zaken noodzakelijk.

Daar vleermuizen tevens zijn beschermd door de EU Habitatrichtlijn dient bij een aanvraag van een ontheffing Flora- en faunawet één of meerdere belangen zoals genoemd in artikel 16, lid 1 van de EU habitatrichtlijn te worden onderbouwd.

Veel werkzaamheden worden echter niet uitgevoerd omwille van één van de belangen zoals genoemd in artikel 16, lid 1 van de Habitatrichtlijn. Hierdoor is ontheffing voor het overtreden van een verbodsbepaling bij die werkzaamheden enkel mogelijk, als er sprake is van een zeer geringe en slechts tijdelijke verstoring. Men dient dan de negatieve effecten van de werkzaamheden tot een minimum te beperken door vooraf aanvullende mitigerende maatregelen te treffen.

Indien na het nemen van maatregelen de verstoring niet alsnog leidt tot het beschadigen en vernielen van voortplantings- of vast rust- of verblijfplaatsen van beschermde soorten dan is het mogelijk om op basis van een of meerdere belangen uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten een ontheffing aan te vragen.

Wettelijk belangen van de EU Habitatrichtlijn (artikel 16, lid 1):

- de bescherming flora en fauna;
- de veiligheid van het luchtverkeer;
- de volksgezondheid of openbare veiligheid;
- dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Wettelijk belangen zoals genoemd in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (artikel 2, lid 3):

- a. de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap;
- b. de bescherming van flora en fauna;
- c. de veiligheid van het luchtverkeer;
- d. de volksgezondheid of openbare veiligheid;
- e. dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- f. het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren;
- g. belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort;
- h. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw;
- i. bestendig gebruik;
- j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

De vooraf te treffen maatregelen moeten van dien aard zijn dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen behouden blijft. Hierbij moet naast de verblijfplaats zelf ook gedacht worden aan geschikt gebied om te foerageren en om deze foerageergebieden te kunnen bereiken vanuit de verblijfplaats (vliegrou-te).

Noodzakelijk is dat de getroffen mitigerende maatregelen de negatieve effecten te niet doen. Daarnaast moet deze maatregelen zeker of met een hoge mate van zekerheid voldoende functioneren vóórdat het oorspronkelijke onderdeel van het leefgebied wordt aangetast. Hierbij dient ook voldoende invulling te worden gegeven aan de zorgplicht (zie paragraaf 2.3). Een basispakket aan mitigerende maatregelen is beschreven in soortenstandaard van het de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

2.2 Soortenstandaard vleermuizen

Voor de bedreigde plant- en diersoorten waarvoor vaak een ontheffing wordt aangevraagd, zijn soortenstandaarden opgesteld. Deze soortenstandaarden bevatten een aantal kenmerkende ecologische aspecten van de betrokken soort, evenals een set basis- of standaardmaatregelen, die een initiatiefnemer die een ruimtelijke ingreep overweegt waarbij een beschermde soort is betrokken, kan of moet nemen. Bij deze maatregelen staat grotendeels vast dat ze effectief zijn, maar waar dit nog niet onomwonden is vastgesteld, wordt dit vermeld. Afwijkingen van die basisset maatregelen zijn alleen toegestaan als de lokale situatie of populatie dat vereist. Dan zijn er dus maatwerkmaatregelen noodzakelijk.

De lokale situatie en het effect van de ruimtelijke ingreep op de betrokken beschermde plant- of diersoort zal altijd door een deskundige moeten worden beoordeeld om te zien of met de genoemde algemene maatregelen overtreding van de wet kan worden voorkomen. Als er, ondanks het treffen van de in de soortenstandaarden genoemde maatregelen, mogelijk toch verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden dan blijft een ontheffing nodig en moet er een ontheffingsaanvraag worden ingediend bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland..

Kortom: de soortenstandaard geeft de basismaatregelen waarmee in reguliere/normale gevallen een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kan worden voorkomen dan wel negatieve effecten kunnen worden verminderd of de werkzaamheden slechts leiden tot tijdelijke verstoring. Indien met of zonder mitigerende maatregelen sprake is van tijdelijke verstoring, uitzonderlijke gevallen of bij niet bewezen methodieken moet een ontheffing ex artikel 75 Flora- en faunawet worden aangevraagd bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

2.3 Zorgplicht

Naast de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet is voor alle in het wild levende plant- en diersoorten de zorgplicht van toepassing. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

3 Ecologie van vleermuizen

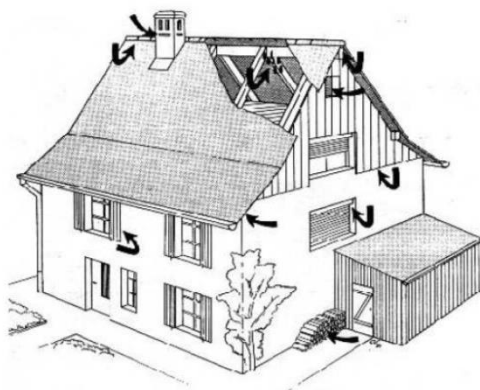
Elke vleermuissoort heeft een eigen specifiek scala aan eisen waaraan een leefgebied moet voldoen, om zich succesvol te kunnen handhaven. De verblijfplaatsen, vliegrou-tes en foerageergebieden vormen hierin een centrale plaats. Deze worden hieronder besproken.

3.1 Verblijfplaats

Net als alle zoogdieren zoeken ook vleermuizen een beschermde ruimte op om te slapen, hun jongen te baren en groot te brengen. Dit is de zogenaamde vaste rust- en verblijfplaats. Vleermuizen bezitten door het jaar heen een groot scala aan verschillende soorten verblijfplaatsen om in bovengenoemde behoefte te voorzien. Er wordt voor deze diergroep in het algemeen onderscheid gemaakt tussen kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen. In de kraamverblijfplaats worden de jongen (één per vrouwtje) gebaard en gezoogd. In dergelijke verblijfplaatsen scholen meerdere vrouwtjes (met jongen) bij elkaar. De omvang van een dergelijke kolonie verschilt per locatie en per soort. Van de gewone dwergvleermuis is bijvoorbeeld bekend dat zij groepen vormt van circa 50 tot 120 individuen. Bij de laatvlieger zijn deze groepen geregeld kleiner: 10 tot 50 vrouwtjes.

In zomerverblijfplaatsen bevinden zich de volwassen mannetjes en vrouwtjes die zich niet voortplanten. Hier zijn altijd maar enkele vleermuizen aanwezig. In de paarverblijfplaatsen vindt de paring plaats. Mannetjes bezetten dan een verblijfplaats met daaromheen zijn territorium en proberen vrouwtjes hiernaartoe te lokken om te paren. In de winterverblijfplaats overwinteren de vleermuizen. Gewone dwergvleermuizen kunnen zowel in kleine als in grote groepen overwinteren. De watervleermuis overwintert weer in grotten of bunkers en andere soorten (bijvoorbeeld rosse vleermuis) trekken weg uit Nederland naar warmere oorden.

Zowel de gewone dwergvleermuis als de laatvlieger hebben hun verblijfplaatsen in gebouwen. De ruige dwergvleermuis kan van zowel boomholten als gebouwen gebruik maken. De rosse vleermuis en watervleermuis zijn echter boombewonende soorten. Onderstaande afbeelding toont de mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen rondom gebouwen.

Waar zitten vleermuizen in gebouwen:

- In de spouwmuur achter een spouwgat, rooster of ventilatievoeg (= verticale spleet in metselwerk)
- Op de kopgevel waar de dakpannen over de rand steken
- Achter de dakrand via een kier aan de onderzijde
- Onder het dak, tussen dak en dakbeschot
- Onder de dakpannen via een scheefliggende dakpan
- Achter gevelbeplating of -betimmering via een kier
- Achter een reclamebord tegen de gevel
- Achter een loszittende loodslab, bijvoorbeeld bij de schoorsteen of dakkapel
- In een schoorsteen achter een kier of rooster
- Achter luiken
- Achter of tussen de buitenzonwering
- In de balkonvloer (bij flats)

Verblijfplaatsen van vleermuizen in en om het huis.

Vleermuizen leven door het jaar heen in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen, maar ook in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen tijdens hetzelfde sei-

zoen. Afhankelijk van soort en situatie is er sprake van een hoofdverblijfplaats met satellietverblijfplaatsen of van meer gelijkwaardige verblijfplaatsen. Zelfs kraamverblijfplaatsen kunnen van de ene op de andere dag verlaten zijn, waarbij de vrouwtjes hun jongen hangend aan de buik met zich meedragen. Tussen winterverblijfplaatsen wordt minder gewisseld. Bij de gewone dwergvleermuis liggen alle verblijfplaatsen binnen een straal van 20 km bijeen. Bij grotere vleermuissoorten als de laatvlieger of de rosse vleermuis is dit gebied vele malen groter.

3.2 Vliegroutes

Vanuit hun verblijfplaatsen moeten de vleermuizen hun weg kunnen vinden op zoek naar voedsel. Met behulp van hun sonar moeten ze wegwijs worden in de omgeving tussen verblijfplaats en foerageergebied. Vleermuizen gebruiken hiervoor vaak een vaste route naar het foerageergebied. Lijnvormige elementen als een bomerrij of watergang met opgaande begroeiing is hierbij vaak belangrijk voor hun oriëntatie.

3.3 Foerageergebied

Voor het vinden van voedsel heeft elke vleermuissoort zich op enige wijze gespecialiseerd. Een overeenkomst is dat ze allen beschutting van wind zoeken. Enerzijds om energie te besparen, anderzijds vanwege de hoeveelheid insecten. De gewone dwergvleermuis foerageert bijvoorbeeld vooral in open ruimtes in bosachtig gebied of langs wind beschutte, lijnvormige elementen, zoals bomerijen of watergangen. De laatvlieger foerageert ten opzichte van de gewone dwergvleermuis in dezelfde soort gebieden maar dan hoger in de lucht en zolang de wind het toe laat boven opener terrein. De watervleermuis foerageert enkel boven open water.

3.4 Jaarcyclus vleermuizen

Vleermuizen gebruiken dus een netwerk van deelleefgebieden met verschillende functies. De in Nederland meest voorkomende soorten volgen daarbij een duidelijke seizoenscyclus: beginnend bij winterslaap, achtereenvolgens migratie, kraamperiode, balts- of paartijd, trek en tenslotte weer winterslaap. zie onderstaand tijdschema.

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Activiteit	Winterslaap			Migratie	Kraamtijd			Paartijd / Migratie			Winterslaap	
Functie	Winterverblijfplaats			Tussen-verblijf	Kraamverblijfplaats / Zomerverblijfplaats			Paarverblijfplaats			Winterverblijfplaats	

Jaarcyclus van vleermuizen

4 Onderzoeksmethodiek

In de periode van 15 mei tot en met 15 juli 2015 en van 15 augustus tot en met 30 september 2015 is het plangebied vier maal onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. Het avondonderzoek in de kraamperiode is door 2 personen verricht, de overige veldbezoeken zijn verricht door 1 persoon. De inventarisaties zijn uitgevoerd in de ochtend- en avonduren. Daarbij werd in de ochtend vanaf minimaal 2 uur voor zonsopkomst en in de avond vanaf een kwartier voor zonsondergang onderzoek verricht.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens de richtlijnen zoals deze zijn verwoord in het Vleermuisprotocol 2013 (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus et al. 2013). Bij het onderzoek zijn, waar noodzakelijk, tevens de soortenstandaarden van vleermuissoorten van het Ministerie van Economische Zaken (2014) geraadpleegd.

Vleermuisprotocol

Het vleermuisprotocol heeft tot doel het belang van de functies van gebieden voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen voor de Flora en faunawet. Het is een hulpmiddel voor deskundige vleermuisonderzoekers en de beoordelaars van vleermuisonderzoek om te bepalen wat een juridisch redelijke onderzoeksinspanning is voor een specifieke locatie. Het protocol bundelt daartoe de bestaande kennis over onder meer de beste veldcondities, de perioden voor onderzoek, het aantal en de duur van veldbezoek.

Het protocol is opgesteld om het onderzoek voor de Flora en Faunawet optimaal te laten verlopen. Wanneer het protocol in essentie is gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid dat voldaan is aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Status van het protocol

Het protocol voor het inventariseren van vleermuizen is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging, in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). In expertmeetings zijn in 2008 de voorschriften ontwikkeld en op basis van toepassing gedurende het seizoen in 2008, 2009, 2010, 2011 en 2012 geëvalueerd. De bij het onderzoek gehanteerde versie is uitgebracht op 25 maart 2013. Dit is de meest recente versie van het protocol.

Volgens de GaN is het protocol gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke inzichten, voldoet het aan de eisen die het bevoegd gezag stelt en biedt het eenduidigheid over het begrip “gedegen onderzoek” uit de Flora en faunawet. Het protocol wordt onder auspiciën van de Gegevensautoriteit Natuur aan de hand van opgedane ervaringen en nieuwe onderzoekskennis, bijvoorbeeld over het voorkomen van soorten, seizoensactiviteit of nieuw onderkende gebiedsfuncties, jaarlijks geëvalueerd en zo nodig geactualiseerd.

Het onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen is uitgevoerd door middel van zichtwaarnemingen en onderzoek met batdetectors (Pettersson, type D240X en Batlogger M). Een batdetector is een apparaat dat de onhoorbare ultrasone geluiden van vleermuizen opvangt en vertaalt in voor mensen hoorbare geluiden. Door interpretaties van ritme, klank en hoogte van het door het apparaat uitgezonden geluid kunnen de meeste soorten vleermuizen worden onderscheiden en op naam worden gebracht. Met behulp van de D240X-batdetector kunnen vertraagde opnames worden gemaakt die eventueel achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound. Met name voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

Weergegevens zijn geraadpleegd via de websites van het KNMI, Weer.nl en Buienradar.nl.

5 Resultaten

5.1 Onderzoeksomstandigheden

Het onderzoek naar vleermuizen is sterk gebonden aan goede klimatologische omstandigheden. Bij te veel wind (> 4 Bft), te lage temperaturen (< 10 °C) of te grote neerslag (waterdruppeldiameter $> 0,5$ mm (motregen)) zijn sommige soorten niet aanwezig of verminderd actief waardoor de waarnemingen onvolledig tot onvoldoende kunnen zijn. In onderstaande tabel zijn de weeromstandigheden ten tijde van het veldonderzoek weergegeven.

Datum	Zon op / onder	Tijd (start)	Tijd (eind)	Temperatuur (°C)	Wind (Bft)	Neerslag	Onderzoeks- omstandigheden
27-05-2016	21:45 uur	21:30 uur	23:00 uur	14	3 – 4	Geen	Goed
06-07-2016	05:28 uur	03:30 uur	05:30 uur	18	1 – 2	Geen	Goed
15-08-2016	21:03 uur	22:15 uur	23:45 uur	16	3 - 4	Geen	Goed
09-09-2016	20:08 uur	21:15 uur	22:45 uur	21	2	Geen	Goed

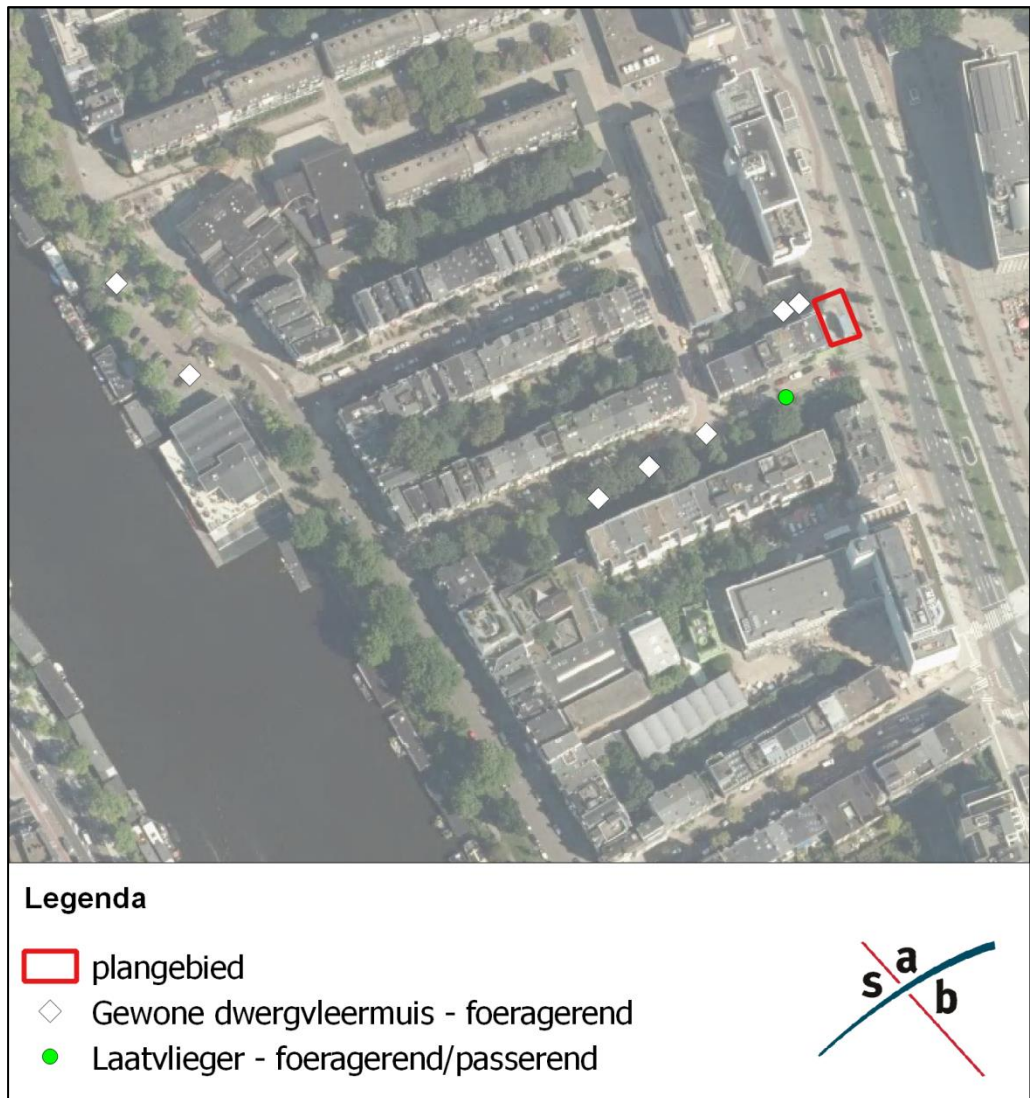
5.2 Resultaten veldonderzoek

5.2.1 Kraamverblijfonderzoek

Tijdens het avondonderzoek van 27 mei 2016 is de eerste vleermuis waargenomen om 22:15 uur. Dit betrof een laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) die foerageerde op de Grensstraat. Tijdens het veldbezoek foerageerden daarnaast circa zeven keer een gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) in de buurt van het plangebied. Dit betrof waarnemingen langs de Weesperzijde, op de Grensstraat en in de tuinen langs de Weesperstraat ten noordwesten van het plangebied. In totaal is maximaal één vleermuis tegelijkertijd waargenomen. Er zijn geen zwermende of invliegende vleermuizen gezien. Ook zijn er geen vliegroutes of andere essentiële onderdelen van het leefgebied van vleermuizen vastgesteld.

Tijdens het ochtendonderzoek van 6 juli 2016 is de eerste vleermuis waargenomen om 03:36 uur. Dit betrof een gewone dwergvleermuis die rond de bomen op de Grensstraat foerageerde. Tijdens dit veldbezoek is op twee andere plekken een foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen. Dit betreft een locatie langs de Weesperzijde en een locatie in de tuinen langs de Weesperstraat, ten noordwesten van het plangebied. In totaal is maximaal één vleermuis tegelijkertijd en enkel de gewone dwergvleermuis waargenomen. De laatste waarneming van een gewone dwergvleermuis werd gedaan om 04:02 uur. Er zijn geen zwermende of invliegende vleermuizen gezien. Ook zijn geen vliegroutes of andere essentiële onderdelen van het leefgebied van vleermuizen vastgesteld.

Navolgende afbeelding visualiseert de waarnemingen van de vleermuizen in het plangebied tijdens de kraamperiode.

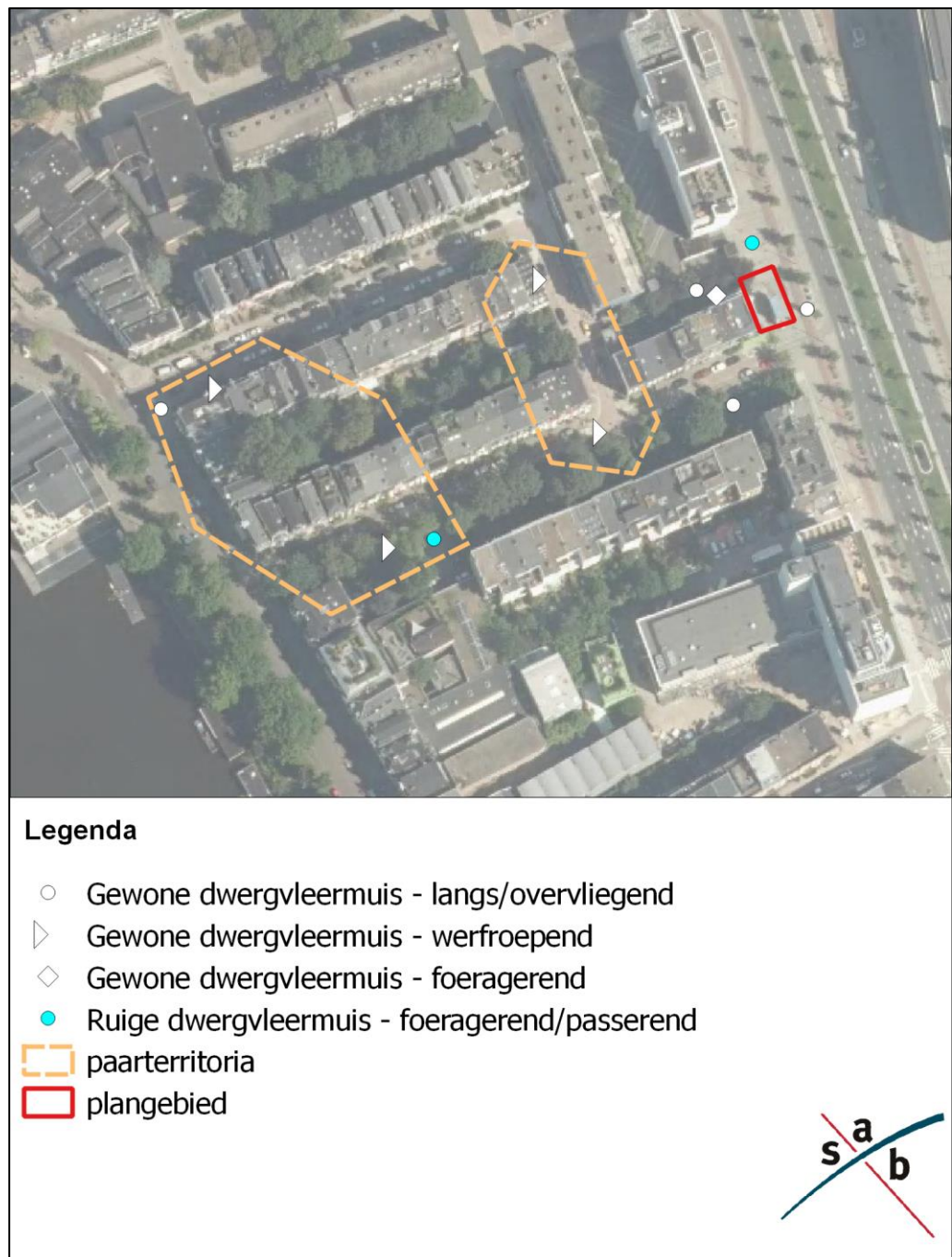
5.2.2 Paarverblijfonderzoek

Tijdens het avondonderzoek van 15-08-2016 is de eerste vleermuis waargenomen om 21:25 uur. Dit betrof een gewone dwergvleermuis op doortocht langs de Weesperzijde. Tijdens dit avondonderzoek is daarnaast nog drie keer een gewone dwergvleermuis waargenomen die op doortocht was. Dit betrof waarnemingen langs de Weesperstraat. Er zijn tijdens deze ronde geen uitvliegende dieren waargenomen en er is ook geen balts- of winterzwermactiviteit vastgesteld. Ook zijn er geen essentiële vliegroutes of andere essentiële onderdelen van het leefgebied van vleermuizen vastgesteld.

Tijdens het avondonderzoek van 10-09-2016 is de eerste vleermuis waargenomen om 21:24 uur. Dit betrof een baltsende gewone dwergvleermuis in de Burmanstraat. Ook op drie andere locaties is een baltsende gewone dwergvleermuis gehoord. Dit betreft twee waarnemingen op de Grensstraat, en één waarneming van een baltsende gewone dwergvleermuis op de Burmandwarsstraat. Deze dieren hebben paarverblijfplaatsen in de woningblokken buiten het plangebied. Binnen het plangebied is geen balts- of zwermactiviteit waargenomen. Tijdens dit veldbezoek is tweemaal een dwergvleermuis waargenomen die op doortocht was. Dit betrof één gewone dwergvleermuis en één ruige dwergvleermuis die de bomen op de Grensstraat als vliegroute gebruikten.

Ook zijn twee foeragerende gewone dwergvleermuis gehoord. Deze dieren waren aan het foerageren in de tuinen langs de Weesperstraat, ten noordwesten van het plangebied. Tijdens dit veldbezoek zijn geen essentiële vliegroutes of andere essentiële onderdelen van het leefgebied van vleermuizen vastgesteld.

Navolgende afbeelding visualiseert de waarnemingen van de vleermuizen in het plangebied tijdens de paarperiode.

5.2.3 Aanwezigheid essentiële elementen

Alle vormen van verblijfplaatsen van vleermuizen zijn essentiële elementen. Het vernietigen of verstoren van een dergelijke verblijfplaats heeft een negatief effect op de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis in de omgeving van het

plangebied. Derhalve zijn dergelijke verblijfplaatsen strikt beschermd volgens de Flora- en faunawet. In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld. Ten westen en ten zuidwesten van het plangebied zijn echter wel baltende gewone dwergvleermuizen gehoord, deze dieren hebben paarverblijfplaatsen in de woningblokken buiten het plangebied.

In het plangebied zelf zijn geen foeragerende vleermuizen waargenomen. Alle waargenomen vleermuizen foerageerden buiten het plangebied. Van een essentieel foerageergebied van vleermuizen is in het plangebied derhalve geen sprake. Tijdens de veldbezoeken is zes keer een vleermuis waargenomen die op doortocht was. Dit betrof vijf keer een gewone dwergvleermuis en één keer een ruige dwergvleermuis. Deze dieren gebruikten de bomen langs de Wibautstraat en de Grensstraat als vliegroute. Het plangebied zelf werd niet als vliegroute gebruikt. Bovendien zijn hier ook geen lijnvormige en doorlopende groenstructuren aanwezig die een geschikte vliegroute zouden kunnen vormen. Van een essentiële vliegroute in het plangebied is daarom geen sprake.

5.3 Overige soorten

Tijdens de veldbezoeken zijn geen overige strikt beschermde soorten aangetroffen.

6 Conclusie en advies

6.1 Conclusie

In en direct rond het plangebied is vleermuisonderzoek verricht. Er zijn op deze locatie geen verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden of essentiële vliegroutes van vleermuizen vastgesteld. Van de gewone dwergvleermuis zijn wel essentiële en daarvoor strikt beschermde elementen in de buurt van het plangebied aanwezig. Het betreft hier twee paarterritoria.

In dit geval is niet te verwachten dat door de voorgestelde plannen deze elementen verstoord zullen worden. Aangezien de paarterritoria zich beide buiten het plangebied bevinden kan bij vleermuizen in theorie vooralsnog sprake zijn van verstoring door kunstmatig licht. Beide paarterritoria liggen op minimaal 50 meter van het plangebied. Gezien deze afstand wordt niet verwacht dat vanuit het plangebied een dermate hoeveelheid licht wordt uitgestraald dat de paarterritoria ongeschikt worden. Een effect van de werkzaamheden op deze verblijfplaatsen is uitgesloten.

Gezien voorliggend nader onderzoek is voor het voorgenomen plan geen ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk. Ook hoeven geen mitigerende maatregelen getroffen te worden. De werkzaamheden kunnen in het licht van de Flora- en faunawet door- gang vinden.

6.2 Advies

Buiten het rekening houden met vleermuizen dient ook altijd rekening gehouden te worden met de zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) en broedende vogels. Derhalve gelden hiervoor ook onderstaande twee voorwaarden:

- De zorgplicht is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten.
- Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in de broedperiode, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. De broedperiode loopt globaal van half maart tot half augustus. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren. De start van de werkzaamheden dient daarom plaats te vinden buiten de broedperiode.

Bijlage 1: geraadpleegde literatuur

Dietz, C.; Nill, D.; Von Helversen, O.; Lina, P. 2011. Vleermuizen: alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika : biologie, kenmerken, bedreigingen. Tirion Natuur, Utrecht.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis, *Pipistrellus pipistrellus*. Ministerie van Economische zaken - Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Team natuur, Den Haag.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). 2014. Soortenstandaard ruige dwergvleermuis. Ministerie van Economische zaken - Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Team natuur, Den Haag.

SAB, 2016. Ontwerp Bestemmingsplan Wibautstraat 130. SAB, Amsterdam.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2013, 25 maart 2013. www.gegevensautoriteit-natuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl.

Websites:

www.rvo.nl

www.rijksoverheid.nl

www.wetten.nl

www.vleermuis.net

www.vleermuizenindestad.nl

www.vogelbescherming.nl

www.telmee.nl

www.zoogdiervereniging.nl